

Espoon kaupunkipolut
ESPOONLAHTI

Espoonlahti

Esphoonlahti on ollut merkittävä vesitie jo keskiajalla. Se yhdisti Kuninkaantien mereen Espoon kirkolla ja tarjosi väylän talonpoikaipurjehtijoille. 1870-luvulla helsinkiläinen huvila-asutus levisi Espoon rannikolle tuoden mukanaan vilkkaan laivaliikenteen. Kesäpurjehduksellaan vuonna 1889 keisari Aleksanteri III seurueineen vieraili Soukanniemellä kolmella huvialuksella kahden sotalaivan saattamana. Kieltoain aikaan (1919–32) lahdella kulkiivat salakuljettajien pirtulastit.

Porkkalan vuokra-alueen naapuruus lamaannutti kehityksen vuosina 1944–56. Akateemikko Alvar Aallon saatua tehtäväkseen Espoonlahden itärannan kaavoituksen (1963) hän esitti heti, että samaan kokonaisuuteen olisi kytkettävä myös länsiranta. Suomen Budapestiksi nimetty 120 000 asukkaan kaksoiskaupunki ei kuitenkaan toteutunut.

Vanhan huvila- ja kartanokulttuurin lomassa elää nykyään 23 000 asukkaan moderni kaupunkiyhdyskunta, jota kehitetään yhtenä Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta.

Kaupunkipolut on suunniteltu kuljettavaksi kävellen ja saattavat sisältää metsä- tai mäkiosuusia, jotka eivät kaikissa olosuhteissa sovellu liikuntarajoitteisille tai mahdollista kulkua esimerkiksi lastenrattaiden tai apuvälineiden kera.

ESPOONLAHDEN KESKUS (noin 4 km)

M Mäki --- Yhdyspolku --- Oikopolku

1 • Espoonlahdenkatu

Espoonlahden keskuksen ytimen ja samalla koko suuralueen keskustan muodostaa avara kauppakatu toreineen. Espoonlahden keskusta on vanhan Tapiolan ja Meri-Kivenlahden toteuttajan Asuntosäätiön kolmas projekti Espoossa.

2 • Lippulaiva

Kauppakeskus Lippulaiva valmistui vuonna 1994 ja sen suunnitteli Heikki Koskelo. Siellä on nykyään 35 liikettä, posti ja

kaupungin yhteispalvelupiste. Kauppakeskuksen laajennuspäätös hyväksyttiin marraskuussa 2004.

3 • Espoonlahden uimahalli

Osmo Sipari suunnitteli uimahallin jo 1970-luvulla, mutta se valmistui asukkaiden pitkän kampanjoinnin jälkeen vasta 1983. Uimahallissa on 50 metrin allas, lasten allas sekä 400 istumapaikkaa. Hallin tiloissa on monipuolista toimintaa kuntosalista kokoustiloihin ja tilaussaunaan.

4 • Espoonlahden urheilupuisto

Urheilupuisto on tunnettu yleisurheilun kisapaikka erityisesti heittolajien harrastajien parissa. Siellä on lisäksi Espoon ainoa pesäpallokenttä, katukoripallokenttä sekä lämmitettävä hiekkatekonurmikenttä. Puistossa on myös jäähalli ja uimahalli.

Laakson kallioperässä on mm. sinkkivälkettä, lyijyhohdetta ja rikkikiisua sisältävä malmimineralisaatio ”Soukan malmi”.

5 • Espoonlahden koulu ja lukio

Osmo Siparin suunnittelema Espoonlahden koulurakennus oli aikanaan Suomen suurin ja modernein, ensimmäinen luokatonta koulua varten tehty. Se valmistui vuonna 1975. Itse koulu aloitti toimintansa

Helsingissä vuonna 1923 nimellä Helsingin suomalainen yksityislyseo. Kun 1970-luvulla lapsimäärä Helsingin keskustassa väheni, koulu siirtyi Espoon Soukkaan, jonka väkiluku tuolloin kasvoi voimakkaasti. Oppilaita on nykyisessä yläkoulussa ja lukiossa yhteensä yli tuhat.

6 • Koulumäen koulu

Koulumäen koulussa annetaan erityisopetusta oppilaille, joilla on todettu oppimisvaikeuksia tai kehitysviivästymä. Koulu toimii oppimisvaikeuksia kuntouttavan opetuksen resurssikeskuksena yleisopetuksen opettajille ja muulle koulutusalan ammattihenkilöstölle.

7 • Kauko Räsäsen ateljeetalo

Kuvanveistäjä, taiteilijaprofessori Kauko Räsänen asuu itse suunnittelemassaan ja rakentamassaan talossa. Ateljeetalossa on viisi ateljeeta ja tiloja vuokrataan myös nuorille kuvataiteilijoille.

8 • Espoonlahden aluepaloasema

Aluepaloasema valmistui vuonna 1979. Aiemmin oli muodostettu suuria keskuspaloasemia, nyt alettiin jälleen rakentaa pienempiä yksiköitä lähemmäs asiakkaita. Henkilökuntaa paloasemalla on runsaat 30. Vakinaisen palokunnan reservinä toimii vuonna 1949 perustettu Sökö Sommarö FBK VPK.

9 • Espoon liiketalousinstituutti

Espoonlahden kauppaoppilaitos perustettiin vuonna 1974 ja yhdistettiin Espoon kauppaoppilaitokseen vuonna 1997. Liiketalousinstituutti on Espoon toisen asteen kaupallisen koulutuksen päätoimipiste. Opiskelijoita on yhteensä 1100 kahdeksassa koulutusohjelmassa. Instituutin pihalla on Kauko Räsäsen pronssiveistos Sukkula vuodelta 1983.

10 • Espoonlahden jäähalli

Tekojäärata saatiin Espoonlahteen vuonna 1983. Sen jälkeen alettiin puhua kattamisesta, joka tapahtuikin 1996. Forum-jäähallissa on paikkoja 550 katsojalle. Hallilta löytyy myös kokoustilat ja kahvio. Jäähallin yhteydessä toimii harjoitushalli.

11 • Hirvivaara

Vuonna 1995 valmistuneen terveysaseman tiloissa on osa Helena Pykkäsen Hirvivaara-sarjasta, jonka hän teki 1980-luvulla eri kivi-materiaaleihin hakaten.

12 • Uusi asutus

Jukka Turtiainen (Amiraalinmäki) ja Petri Rouhiainen (asemakaavaluonnos ja muu suorkortteli) suunnittelivat suorkorttelin, jonka rakenteellisena perusajatuksena on liikennemelulta suojaava kaupunginmuuri. Alueen sisään on jätetty laaja viheralue.

13 • Amiraalinmäki

Sotien jälkeen mäellä sijaitti puolustusvoimien sähköteknillinen tutkimuslaitos. Sen arveltiin todellisuudessa harjoittavan tiedustelua Porkkalan vuokra-alueen suuntaan: tästä syntyi nimitys Tutkamäki. Vanha kirkkotie kulki mäen halki vielä 1940-luvulla.

14 • Länsiväylä

Etelä-Espoon pääväylä on yksi Suomen vilkkaimmista teistä: sitä käyttää arkisin Helsingin rajalla yli 67 000 ajoneuvoa päivässä ja tälläkin kohtaa yli 27 000. Ensimmäinen Länsiväylä eli Jorvaksentie avattiin vuonna 1937 ja muutettiin moottoritieksi vuonna 1965. Länsiväylän kolmas vaihe valmistui vuonna 1995. Länsiväylän kalliioleikkauksessa on graniitissa nähtävissä tummanpunaisia granaatteja, joista suurimmat ovat kooltaan yli 5 cm. Granaatit syntyivät noin 1 800 miljoonaa vuotta sitten, samaan aikaan kuin ympäröivä kallio.

15 • Mårtensbro

Entinen Sammalvuon koulu on nykyisin ruotsinkielinen 350 oppilaan koulu ja päiväkotikoti. Rakennusten purkamisesta on päätetty: korvaavan koulun hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa vuonna 2004.

16 • Ulappatori

Funkistyylinen liikekeskus valmistui vuonna 1990 suunnittelijanaan Bror Söderman.

17 • Ankkurin liiketalo

Timo ja Tuomo Suomalaisen suunnittelema liiketalo valmistui vuonna 1986. Jalankulku on suunniteltu tapahtuvan diagonaalisesti tontin poikki: väylän toinen sivu on luontoa, toinen on rakennusta. Yksityiskohtat, kuten pergolat, pehmentävät vaikutelmaa.

18 • Kirkko

Espoonlahden kirkon suunnittelivat Timo ja Tuomo Suomalainen ja se valmistui vuonna 1980 (laajennus 1997). Kirkossa on sisätori, jonka läpi saa kulkea kirkon aukioloaikoina. Salissa ja aulassa on käytetty paikalta louhittua kiveä. Merellistä henkeä tuo mm. salin puukannatteinen katto. Kannattimet ovat näkyvissä, sillä arkkitehdit halusivat ihmisten näkevän miten tila rakentuu. Kirkkolaiva Alma nostettiin paikalleen vuonna 1990. Sen rakensi Kalevi Saari 1880-luvulta peräisin olevan kaljaasin mallin mukaan.

19 • Kipparinmäki

Kipparinmäen puoliavoimien kortteleiden asemakaavat on suunnitellut Bror Söderman. Puiston luoteispuoliset rakennukset piirrettiin Asuntosäätiössä energiakriisin juuri puhjettua vuonna 1973, kaakkoispuoleiset Keskus-Satossa.

KIVENLAHTI (noin 4 km)

Kivenlahden nimi tulee keskiaikaisesta kylänimestä Stensvik. Käännös on virheellinen, sillä Sten ei tarkoita tässä yhteydessä kiveä. Se oli alueella asuneen kalastajan sukunimi. Hänen reviiirinsä oli Stensviken. Oikea käännös olisi siis Stenilahti.

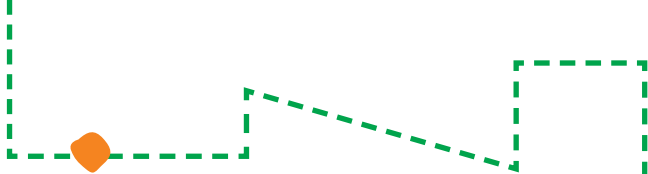
Stensvikin kylässä oli vuonna 1540 viisi tilaa. Vuonna 1571 niistä olivat jäljellä Antas, Heus ja Tyskas. Kylän kupeessa oli hansojen ja talonpoikaipurjehtijoiden liikennöimä kauppaväylä, Espoonlahti. Espoon kirkolle johti kylätie.

M Mäki ■■■ Yhdyspolku

I • Tiilitehdas

Stensvikin maalaisympäristössä alkoi uusi elämä, kun venäläissyntyinen kauppias Teodor Tschetschulin perusti tiilitehtaan nykyisen liikekeskuksen paikalle vuonna 1861. Helsingin rakentamisen ansiosta siitä kehittyi nopeasti suuryritys: vuonna 1890 tuotanto oli jo 2,9 miljoonaa tiiltä. Työntekijöitä oli 218

joista naisia 58. Stensviikiin muodostui kokonainen teollisuusyhdyskunta monine palveluineen. Alueelle rakennettiin tehtaan, pääkonttorin ja työväen asuntojen lisäksi mm. meijeri, leipomo, raamisaha, mylly sekä paja, ja pidettiin maakauppaa. Tyskaksen tilan hyviltä savimailta tehtaalle johti pienoisorautatie, joka jatkui satamaan.

Jorvaksentiellä rajapuomi oli ennen Kirkkonummelle johtavaa siltaa, joka suljettiin kauttakulkuliikenteeltä. Rantaradan junat saivat kulkea Porkkalan läpi korvausta vastaan vuodesta 1947 ikkunat peitettyinä.

Porkkalassa oli enimmillään 30 000 neuvostosotilasta. Vuokra-aluetta hallitsivat laivasto ja panssareiden tukemat maajoukot.

Sopimus Porkkalan palauttamisesta ja YYA-sopimuksen jatkamisesta allekirjoitettiin Kremlissä 19.9.1955 ja venäläiset poistuivat 22.1.1956.

9 • Kaupunkisiluetti

Vuonna 1961 Asuntosäätiö osti Stensvikin kartanon. Kivenlahden asemakaavoituksen pohjana oli akateemikko Alvar Aallon laatima Lounaisrannikon yleiskaavaehdotus, joka valmistui vuonna 1966. Kivenlahden asemakaava vahvistettiin sisäasiainministeriössä vuonna 1971.

Kivenlahden kaupunkisiluetti rakentuu professori Heikki von Hertzenin vision mukaisesti Meritornista ja kahdesta Marintornin ja kahdesta Merimarin asuintalosta.

Kirkkonummen sillan tuntumassa elää harvinainen oposkuoriainen.

10 • Marinsatama

Marinsatamassa on satoja venepaikkoja. Valopojjun asuintornien tavoin satama on saanut nimensä Marintornien tuntumassa asuneelta Marilta ja hänen torpaltaan (Maris torp).

11 • Uimaranta

Kivenlahdessa on luonnon hiekkaranta. Se oli kesäisin Stensvikin kartanon väen ja tiili-tehtaan työväestön virkistyskohde. Nykyäänkin paikalla on myös talvisin auki pidettävä katettu avanto ja pukukopit.

12 • Stensvikin tiili-tehtaan satama

Tiili-tehtaan ja höyrylaivaliikenteen satama sijaitsee nykyisen Merivalokaman päässä.

13 • Meritorin koulu

Koulu valmistui vuonna 1987 suunnittelijanaan Arne von Boehm. Rakennus sulautuu mittakaavaltaan ja yksityiskohdiltaan kadun puolelta asuintalojen tavoin osaksi miljööttä.

14 • Keinoniemi

Alkuperäiseen Kivenlahti-suunnitelmaan kuului Merenpeilin edustalle rakennettava keinoniemi, jolle olisi sijoitettu kappeli, kylpylä sekä kasino. Kaavaa sittemmin muutettiin mm. liikennemäärien kasvun välttämiseksi. Risteilyalus Espoon saaristoon lähtee Merenpeilin laiturista.

15 • Meritori

Suunnittelija Bror Södermanin rantapatio sai sanomalehti Uuden Suomen valtakunnallisen ympäristöpalkinnon vuonna 1991. Aluetta hallitsee merelle avautuva tori, jonka keskipisteenä on ilmansuuntia osoittava kompassikuvio.

16 • Meritorni

Suomen toistaiseksi korkeimmassa (70 m) asuinrakennuksessa on 22 kerrosta. Vuonna 1999 valmistuneen Meritornin suunnitteli Simo Järvinen.

17 • Amfin asuntosikermä

Kivenlahden Amfi valmistui vuonna 1986 suunnittelijanaan Simo Järvinen ja Heikki Koskelo. Portaittain merestä kohti Hyökkyvuoren huippua kasvava asuntosikermä tuo mieleen muinaisen amfiteatterin.

18 • Tyrskyvuori

Kallio on hyvää tasalaatuista graniittia. Sen lounaisesta kärjestä avautuu upea näköala Espoonlahdelle. Kiviröykkiöineen ja istumakallioineen Tyrskyvuori on nuorison mielpaikkoja.

19 • Palvelutalo Merikartano

Espoon Lähimmäispalveluyhdistys ry:n ylläpitämässä palvelukeskuksessa on 112 vuokra-asuntoa ja dementia koti Merihelmi. Merikartanon on suunnitellut arkkitehti Erkki Salmi.

20 • Meripuisto

Professori Timo Penttilän suunnittelema Meripuisto oli valmistuessaan (1975) modernin Kivenlahden ensimmäinen julkinen rakennus. Nykyään rakennuksessa toimii kongressi- ja koulutuskeskus Merihotelli.

21 • Hyökyvuori

Tiilitehtaalla oli orkesteri, Stensviks Hornorkester, joka soitti juhlissa ja konsertoi kesälauantaisin nykyisen Hyökyvuoren teatterin paikkeilla.

Professori Heikki von Hertzenin aloitteesta Hyökyvuorelle rakennettiin vuonna 1983 kesäteatteri esiintymislavoineen ja katsomoineen. Hyökyvuoren lapsiteatteri aloitti siellä toimintansa vuonna 1985. Hyökyvuorella toimii myös Espoon kaupungin rakennuttama asukaspuisto, jossa on ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja lapsiperheille. Asukkaat ja järjestöt voivat käyttää vuonna 2005 valmistuneita tiloja kokouksiin, tapahtumiin ja juhliin.

Kivenlahden ylä- ja alakaupunkia yhdistää Hyökyvuoren ali louhittu liikennetunneli.

22 • Merenkäynti

Osin katettu, pienimuotoinen kävelykatu johtaa Meriusvan koululta Meritorille. Merenkäynnin yläpäässä sijaitsee Kivenlahden kirjasto, joka aloitti toimintansa vuonna 1983. Espoonlahden vanhin nuorisotila aloitti Kivenlahdessa 1980.

23 • Meriusvan koulu

Meriusvan koulu on teknisen keskuksen omaa suunnittelua ja valmistui vuonna 1979. Nykyisen koulun paikalla sijaitti vuonna 1864 valmistunut kaksikerroksinen, puurakenteinen Stensvikin kartanon päärakennus. Kartano perustettiin 1861 yhdistämällä Antaksen ja Tyskaksen tilat. Porkkalan vuokra-aikana kartanossa toimi Espoonlahden rajavartioston esikunta. Kartanon lounaisrinteessä oli asumistarkoitukseen kaivettuja ja lämpimiksi vuorattuja maakuoppia, joissa elettiin vielä 1960-luvun puolessavälissä. Kartanon päärakennus purettiin vuonna 1977.

24 • Kiinteistö oy Merisilta

Merisilta valmistui vuonna 1987 suunnittelijanaan Timo Vormala.

25 • Mainingin koulu

Mainingin koulu on Suomen ensimmäinen peruskouluksi suunniteltu rakennus. Se valmistui vuonna 1974 ja sen suunnittelivat Osmo Lappo ja Juhani Westerholm. Uutta olivat erikoisluokat kuten av-luokka ja oppilaskunnan huone sekä luokkien väliset lasiseinät. Koulussa on Vaisalalan vuonna 2001 lahjoittama sääasema.

LAURINLAHTI (noin 3 km)

M Mäki Yhdyspolku

I • Laurinlahden venekerho

Veneily on aina ollut tärkeä osa laurinlahdeltaisten elämää – myös Porkkalan vuokraaikana (1944–56), jolloin veneily Espoonlahdella oli luvanvaraista ja silloinkin veneillä sai vain tunnuskilvellä varustetulla soutuveneellä. Lahti ruopattiin ja maatuva ranta täytettiin vuonna 1987, uudet laiturit otettiin käyttöön

seuraavana vuonna. Kerhorakennus valmistui talkootyönä vuonna 1989.

Kylmän sodan suurvaltojen johtajien välinen ns. kuuma linja Washington–Moskova kulki Suomen läpi ja sukelsi mereen nykyisen sataman eteläreunassa. Kaapeli poistettiin lahden ruoppauksen yhteydessä.

2 • Villa Larsvik

Valtioneuvos Konstantin Saurén rakennutti talviasuttavan hirsihuvilan omistamansa Stensvikin kartanon maille vuonna 1905. Samalla rakennettiin mm. talli, vaunuliiteri ja viljamakasiini. Sittenmin rakennusta on jatkettu itäpäästä ja se on korotettu kokonaan kaksikerroksiseksi (nykyasun suunnitteli Jarl Eklund). Suojeltu rakennuskokonaisuus on lähes funktionalistinen, mutta alakerran ikkunat ja portaat ovat selkeästi jugendtyyliä. Nykyisin yksityisomistuksessa oleva talo saneerattiin vuosina 1978–79.

Laurinlahden huvilayhdyskunta syntyi tilan maille, kun sen omistaja Pohjoismaiden Yhdyspankin pääjohtaja, lakitieteen tohtori Alexander Frey lohkoi tilasta 99 tonttia vuonna 1938.

3 • Merellisen Espoon raitti

Yhtenäinen kevyen liikenteen reitti kulkee rantaa seuraten Kivenlahdesta Tarvaspähän.

4 • Kivenkolo

Laurinlahden asukastilassa on mm. kouluilaisten iltapäiväkerho sekä vapaaehtoistyön keskus. Kivenkoloa on mahdollisuus varata käyttöön iltaisin tai viikonloppuisin etukäteistilauksella.

5 • Laurinlahden koulu

Espoon teknisen keskuksen (Tuula Jussila ja Rauno Usko) suunnittelema koulu valmistui vuonna 1983.

6 • Merisaapas

Vanhan maantien mutkassa oli pehmeä kohta, jota kutsuttiin Merisaappaaksi – nyt se on kadunnimi Laurinlahdessa.

7 • Laurinlahdentie

Vuonna 1977 Laurinlahdentie suoritettiin ja levennettiin vastaamaan Espoon kaupungistumisen vaatimuksia. Sittenmin katua on kavennettu Yhdyskunnan kirjelmien johdosta ajonopeuksien hillitsemiseksi. Kadun varren erilaiset talot ovat omaleimaisia.

8 • As. Oy Majakumpare

Italialaisen arkkitehtuuripalkinnon vuonna 1978 saanut Majakumpare valmistui vuonna 1971. Veljesten Timo ja Tuomo Suomalaisen itselleen suunnitteleman paritalon lisäksi yhtiössä on myös kolmas asunto. Veljekset ovat suunnitelleet Tempelaukion kirkon lisäksi esimerkiksi Espoonlahden kirkon ja nykyisen Laurean kampuksen. Heidän arkkitehtuurilleen on tyypillistä vapaat muodot, lämpimät materiaalit, koreilemattomuus ja maastoon sopeuttaminen.

9 • As. Oy Merenneito

Timo ja Tuomo Suomalaisen suunnittelema Merenneito valmistui vuonna 1983.

10 • Pronssikautinen rökkiöhauta

Museoviraston kyltillä varustettu rökkiöhauta on hyvin säilynyt.

11 • Merenneidentie 17

Rakennus valmistui vuonna 1981 suunnittelijanaan Ilkka Salo. Kuuden talon kokonaisuus on huomioitu kansainvälisissä arkkitehtuurilehdissä. Salo suunnitteli samantyyppisen talon myös viereiselle tontille vuonna 1988.

12 • Merenneito-aiheinen nimistö

Skrattberget toimi ennen maamerkinä Espoonlahdelle pyrkiville merenkulkijoille. Tarinan mukaan taas merenneito johtaa vuorelta merimiehiä harhaan.

13 • Pronssikautinen röykkiöhauta

Matalalla kalliolla asutuksen keskellä sijaitsee pronssikautinen hautaröykkiö ajalta 1500–500 eaa. Röykkiö on merkitty opastaululla. Vuosien saatossa röykkiöstä on viety kiviä ja se on osittain vaurioitunut.

Ylempänä Krattivuorella on kaksi muutaakin hautaa. Itämeren edeltäjän Litorinameren pinta oli huomattavasti nykyistä Itämeren korkeammalla ja nykyiset kalliot olivat luotoja kaukana rannasta.

Vieressä on 2004 rauhoitettu Markuksen mänty, jolla on ikää yli 300 vuotta. Ristiniementien kallioleikkauksessa on näkyvissä kvartsinen maasälpagneissi, joka on syntynyt sedimenttikivestä osittain sulamalla ja uudesti kiteytymällä.

14 • Commune Bonum

Lohkomiensa tonttien lisäksi Alexander Frey lahjoitti Yhdyskunnalle seurantalotontin nimeltään Commune Bonum ”asujaimiston henkisten rientojen edistymistä palvelemaan”. Commune Bonum -tonttia on hoidettu yhä edelleen talkoilla.

P Portaat --- Yhdyspolku

1 • Soukan tori

Torialueen on suunnitellut Viatek vuonna 1972. Puolisuljetulla aukiolla on vesialtaiden ja suihkulähteen muodostama kokonaisuus nimeltään Waves. Ostoskeskuksessa on torikauppaa ympäri vuoden. Viereisissä kiinteistöissä ovat mm. kaupungin nuortenkeskus Aleksanteri ja Sökös ungdomslokal, joissa nuorille on monenlaista toimintaa.

Soukanraitti on Soukan kevyen liikenteen

pääväylä, joka kulkee torilta koulun ja kappelin kautta kirjastolle.

2 • Soukan palvelutalo

Vanhustenhuollon avopalveluyksikköön kuuluvat monipuolinen palvelukeskus ja 22 palveluasuntoa. Palvelutalon tiloja voi vuokrata sekä järjestö- että yksityiskäyttöön.

3 • Soukan terveysasema

Terveysasema palvelee Kaitamäen, Soukan ja Suvisaariston asukkaita. Osa toiminnoista on Espoonlahden terveysasemalla.

4 • Soukan koulu

Espoon suurin peruskoulu on valmistunut vuonna 1971 suunnittelijanaan arkkitehti-toimisto Kari Virta. Koulu on suurin Espoon peruskouluista: alakoulussa on runsaat 600 oppilasta. Rakennuksen ympärillä on jyhkeää suomalaista peruskalliota.

5 • Soukan kappeli

Veijo Martikaisen suunnittelema kappeli valmistui vuonna 1978. Alttariseinänä on avattu Soukan peruskallio. Maan kamarasta nouseva kupariristi kalliota vasten kuvastaa turvaa elämän myrskyissä. Saarnatuolin tausta on rakennettu paikalta louhituista kivistä. Kastemalja on Taivassalon punaista rapakivigraniittia. Urut valmisti Kangasalan urkutehdas.

6 • Kalliroleikkaus

Soukan kallioperän erikoisuus on punaista graniittia nuorempi, poimuttunut tumma juoni, joka on näkyvissä koko Etelä-Soukassa mm. Alakartanontien länsipäässä, Kastevuorenraitilla ja voimakkaasti poimuttuneena kirjaston bussipysäkin veteraanitalon puoleisessa kalliioseinämässä.

7 • Soukan kirjasto

Kirjasto ja työväenopiston toimipiste ovat liiketalon ylimmässä kerroksessa. Soukan vete-

raanitalo on vastaavalla kohdalla Soukantien toisella puolella.

8 • Luhtikäytävätalot

Kaija ja Heikki Sirénin suunnittelemat talot on esitelty useissa arkkitehtuurijulkaisuissa.

9 • Siirtolohkare Viipurista

Iso viborgiittinen rapakivigraniittilohkare on tullut paikalle idästä kellumalla jäävuoren mukana viime jääkauden jälkeen noin 10 000 vuotta sitten.

10 • Haarniskapinta kalliossa

Soukanahde 4 ja 6. Haarniskapinta syntyy kun kalliolohkot liikkuvat toistensa suhteen esim. maanjäristysten aikaan.

11 • Sembramänty

Asuntosäätiö lahjoitti Soukka-seuralle mäjnyyn, johon liittyi laatta: ”Yhteistyön merkeissä.” Soukka-seura oli sitä ennen lahjoittanut Asuntosäätiölle kiven, jossa puolestaan oli teksti ”Maisemakaupungin tervehdys puutarhakaupungille”. Soukka-seura istutti puun keväällä 1970 Soukantien itäpuolelle kevyen liikenteen väylän varteen. Laatta kivineen on sittemmin kadonnut, mutta mänty on jäljellä.

12 • Atriumtalot

Etäällä toisistaan sijaitsevien kolmen samantyyppisen talon kokonaisuus on aseteltu suoraan linjaan Soukantien varteen. Atriumtalot suunnitteli Heikki ja Kaija Sirén.

13 • Suojatie

Perimätiedon mukaan Soukan alkuaikoina Soukka-seura maalasi katuun salaa yöllä suoja-tien, kun kunnallishallinto ei saanut sitä aikaan.

14 • Soukan seurakuntakoti YKKI

Soukkalaisten ”alkukirkko”, jossa jumalan-palvelukset pidettiin ennen kappelin valmistu-mista. Uudenvuoden päivänä 1975 Helsingin piispa Aimo T. Nikolainen vihki seurakun-nalle kuuluvan yläkerran kirkkotilaksi ja pe-rimätiedon mukaan vahingossa samalla koko rakennuksenkin.

15 • Hiilimäki

Lähiseudun merkittävin pulkkamäki ja mäen-laskupaikka talvisin. Vuonna 1995 mäestä löy-dettiin röykkiöhauta.

16 • Taidepuisto

Soukanreitin risteyksen ja Ystävyiden sillan välissä on taidepuisto, jossa on vaihtuvia näyttelyitä.

17 • Ystävyiden silta

Vuonna 1994 valmistuneen sillan suunnitteli taiteilija Urmas Arike Tallinnan Nömmesta, joka on Espoon ystävyyskaupunginosana. Vanha kirkkotie haarautui näiltä paikkeilta Sökön maantieltä kohti Espoon kirkkoa vielä 1940-luvulla. Se on edelleen nähtävissä kevyen liikenteen väylänä.

18 • Soukanlaakson kartanot

Sökön kylän laaksoa hallitsee Soukanpohjan kartano (ent. Nedergård), jonka tallialueella

toimii Lounaisrannikon Ratsastuskoulu, ja sii-tä hieman etelään kummulla on Öfvergårdin kartano. Talot mainitaan jo vuoden 1540 kartassa. Molempien päärakennusten van-himmat osat ovat 1830-luvulta. Öfvergårdin kivinavetta rakennettiin vuonna 1872. Tilo-jen maat on sittemmin myyty, mutta kantati-lat ovat edelleen sukujen hallussa. Öfvergård toimi kiinalaisten metsätyömiesten sairaalana Helsingin linnoitustöiden aikaan (1914–17), kun venäläiset hakkauttivat kaikki tilan met-sät. Kiinalaisten muistoksi on nimetty heidän tekemänsä Soukanniityn ja Soukansalmentien yhdistävä Kiinalaistenpolku. Öfvergårdin ja Yläkartanontien välissä on 1870-luvulla istu-tettu, ja vuonna 1975 rauhoitettu tammi.

19 • Sökövikens skola

Espoon teknisen keskuksen (Reijo Ahtiainen) suunnittelema koulu valmistui vuonna 1994. Koulun pohjoispuolella on Espoon pitkäai-kaisen kaupungininsinöörin Martti Tieahon aloitteesta vuonna 2004 rauhoitettu Martin mänty, jolla on ikää 300 vuotta. Koulun etelä-puolella on leikkipuisto.

20 • Madamsbacken

Madamsbacken on saanut nimensä rinteellä asuneen matamin mukaan. Keskellä rinnettä sijaitsi aiemmin kylälle tärkeä lähde. Nyt pai-kalla näkyy 1970-luvun aluerakentaminen talojen rivimäisyytenä, kontrastina ylempänä mäellä sijaitseville Laurinlahden yksittäis-taloille.

21 • Villa Korsnäs

Johtaja Bertel Björkman rakennutti funktistyylisen huvilan vanhemman hirsirungon päälle vuonna 1935. Jarl Eklundin suunnittelema rakennus on viime vuosina läpikäynyt täydellisen korjauksen. Niemellä oli jo vuonna 1872 huvilarakennus ja sitä pidetään yhtenä Espoon vanhimpana huvilapaikkana. Villa Korsnäsiä ympäröi suurehko puistoalue.

22 • Ristinieni

Paikka on ilmeisesti saanut nimensä niemekkeellä olleesta ristikä, joka pystytettiin haaksirikon tai hukkumistapauksen muistoksi. Salmen toisella puolella on kolme saarta, joita kutsuttiin Skotlanniksi, Englanniksi ja Irlanniksi.

23 • Höyrylaivalaiturin jäännökset

Helsingin kasvu ja kesähuviloiden rakentaminen pitkin Espoon rannikkoa synnytti säännöllisen höyrylaivaliikenteen kaupunkiin jo 1870-luvulla. Tätä Sandvikin laituria käytettiin laivojen yöpymiseen.

24 • Santalahden niemeke

Niemekkeellä sijaitsi aiemmin kalastaja Theodor Holmbergin tila, jolla oli navetta, heinälato ja varasto. Nykyisin paikalla on surffaa-jien tukikohta. Rantapensaikosta on löytynyt rauhoitettu hopeapajun kääpiököki.

25 • Soukanlahden eteläinen ranta

Soukka-seura ylläpitää rantaniityllä Espoon kaupungilta vuokraamalla alueella viherpals-

toja. Niiden takana on Perjantaiseuran vapaa-ajanviettopaikka. Talojen läheisyydessä on pieni kumpu, jossa ennen poltettiin tiiliä talojen omaan tarpeeseen. Pienessä poukamassa oli ennen kylän tilojen yhteinen laiturit. Nykyinen on yksityisen venekunnan ylläpitämä.

26 • Monte Bello

Arkkitehti Yrjö Vaskinen rakennutti kauniiksi kukkulaksi kutsumalleen paikalle viisi hauskannäköistä ja eriväristä funktistyylisiä kesämökkiä. Rannassa oli yhteinen saunarakennus. Nykyinen rivitaloasutus on muodostunut 1970–80-luvuilla.

27 • Klobbenin venevalkama ja uimaranta

Manner-Soukasta johti aiemmin puinen silta Pikku-Klobbenin saarelle. Saarella oli komea puinen höyrylaivalaituri, venevaja ja uimakkoppi. Keskellä saarta asui kalastaja-vartija pienessä punaisessa mökissä, jonka paikalla on nykyisin Soukan Venekerhon paviljonki. Kieltoain 1919–32 aikana paikka oli tärkeä salakuljetetun viinan lastauspaikka. Klobbenin pohjoisrannalla on avantouintipaikka ja kopit.

28 • Staffan

Makkarlahden takana hämmöttävällä Staffanin saarella (suuri punainen talo) oli laajalti tunnettua puusepänerastoimintaa vuosina 1886–1932. Nykyään saarella toimii Norman Nordbergin veneistämö ja korjaamo. Vuonna 1941 Staffanilla koulutettiin neljätoista nuorta virolaista tiedustelijoiksi. He toimivat Neuvostoliiton miehittämässä Virossa lähettämällä tietoja Suomeen.

29 • Kasavuori

Vuori on ilmeisesti saanut nimensä tulista (kasoista), jotka sytytettiin varoituksena muille kylille vainolaisen lähestyessä. Talvisodan aikana huipulla oli tähystystorni, josta lotat valvoivat ilmatilaa ja ilmoittivat viholliskoneista Helsinkiin.

30 • Villa Miniato

Eliel Saarisen suunnittelema ja Knut Selinin rakennuttama Villa Miniato valmistui vuonna 1904. Rakennustaiteellisesti se on Espoon arvokkain asuinrakennus ja edustaa samaa tyyliä kuin hieman aiemmin valmistunut kansallisromanttinen Hvitträsk. Talon julkisivut, kiinteä sisustus, huonekalut ja ympäröivä luonnonmaisema muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Arkkitehtonisia vaikutteita on saatu karelianismista, keskiaikaisista linoista ja jugendista. Keskeinen tila on kahden kerroksen korkuinen halli, jota kiertää lehteri. Rakennuksessa on useita erikoisia kaakeliuuneja.

Salaneuvos Alfred Nyberg osti Villa Selinin 1905 ja nimesi sen San Miniaton kaupungissa Italiassa sijaitsevan kappelin mukaan. Miniato peruskorjattiin ja entisöitiin vuosina 1981–83. Tontti on nykyisin jaettu.

31 • Makkarlahti

Muistona Miniaton loistosta rannan tuntumassa seisoo rivi vanhoja hopeapajuja, joiden läheisyydessä aikoinaan oli tenniskenttä ja upea omenapuutarha. Makkarlahti oli kyläläisten uimaranta. Nykyään siellä on yksityisen venekerhon venelaituri.

Merellisen Espoon raitti on yhtenäinen kevyen liikenteen reitti, joka kulkee rantaa seuraten Kivenlahdesta Tarvaspähän.

32 • Soukan asukaspuisto

Soukan alueen asukaspuisto, ”Purtsa”, entinen leikkipuisto, on ollut vehreässä Puropuistossa 20 vuotta ja tunnetaan Puropuiston nimellä.

33 • Soukan kelomänty

Noin 450-vuotiaalla täysin kelottuneella mänyllä on korkeutta 20 m ja ympärysmittaa 300 cm. Kaupungin maalla sijaitseva mänty rauhoitettiin vuonna 1969.

© Espoon kaupunki

Toimittanut: Pauli Saloranta

Editointi ja ulkoasu: Onnion

Painatus: Libris 12.2005

Esite on saatavilla myös ruotsiksi.

Näe ja koe kaupunki.

Espoon kaupunkipolut -esitesarja avaa näkökulmia omaleimaiseen ja monikerroksiseen kaupunkiin. Kaupunkikeskuksissa kiertelevillä poluilla on länä historia ja nykypäivä, vireä kaupunkikulttuuri eri muodoissaan sekä rikas luonto.

Esitesarja sisältää kaikkiaan 19 polkua Espoon viidessä kaupunkikeskuksessa, joita ovat Espoon keskus, Leppävaara, Tapiola, Matinkylä ja Espoonlahti. Kaupunkipolut-sarja on tarkoitettu nykyisille ja entisille espoolaisille, Espoosta kiinnostuneille vierailijoille ja erityisesti kaupungin uusille asukkaille.

Poluilla tavataan!

Yhteistyössä

Espoon kaupunki www.espoo.fi

Uudenmaan liitto www.uudenmaanliitto.fi

Suomen Kotiseutuliitto www.suomenkotiseutuliitto.fi

Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto www.intsys.fi/ekyl

Kivenlahti–Stensvik ry www.intsys.fi/kivenlahti-stensvik

Laurinlahden Yhdyskunta

Soukka-seura www.intsys.fi/soukka-seura

Espoonlahden seurakunta www.espoonlahdenseurakunta.fi

www.espoo.fi/kaupunkipolut